

Työ- ja elinkeinoministeriö
Kirjaamo
PL 32
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@tem.fi

Dnro: TEM/2434/00.06.02/2014

Lausunto eurooppalaisen patenttijärjestelmäuudistuksen toimeenpanoa Suomessa koskevasta arviomuistiosta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Suomen teollisoikeudellinen yhdistys ry:ltä ("STY") lausuntoa eurooppalaista patenttijärjestelmäuudistusta koskevasta arviomuistiosta ("arviomuistio") ja sen johtopäätöksistä.

STY kiittää Työ- ja elinkeinoministeriötä tilaisuudesta lausua asiassa ja kunnioittavasti lausuu seuraavaa:

Yleistä

Kuten arviomuistiassa on todettu, korkealaatuiset ja toimivat patenttijärjestelmät luovat edellytyksiä suomalaisten innovatiivisten yritysten - oikeudenhaltijoiden - toiminnalle niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin. STY pitääkin aktiivista immateriaalioikeuksiin (IPR) liittyvän toimintaympäristön kehittämiseen tähtäävää suuntausta perusteltuna ja kannatettavana. Tästä on osoituksena viimevuosien kotimaiset uudistukset, kuten immateriaalioikeusasioiden käsittelyn keskittäminen markkinaoikeuteen.

Eurooppalaista patenttijärjestelmää koskeva uudistus on monimuotoinen kokonaisuus, joka nykytiedon pohjalta tarjoaa uusia mahdollisuuksia tehokkaaseen, Euroopan-laajuiseen suojaukseen ja täytäntöönpanoon. Oikeudenhaltijoiden ja toimijoiden osalta merkityksellistä lisäksi on, että järjestelmä asettaa toisaalta patentin alttiiksi mitätöinnille yhdellä kertaa koko maantieteellisellä alueella ja patenttien territoriaalisen suojan laajentuessa lisää myös mahdollisia loukkausväitteitä.

Huomioiden patenttijärjestelmän laajuus, onkin tärkeää, että uudistusta arvioitaessa otetaan huomioon sen vaikutukset eri markkinoilla (kotimaa, Eurooppa, muu maailma) toimiviin toimijoihin. Lisäksi Suomessa uudistusta arvioitaessa on huomioitava sekä kotimaisten suurten että myös pienten ja keskisuurten toimijoiden näkökulmat: Esimerkiksi pienet ja keskisuuret toimijat ovat usein suurempien yritysten alihankkijoita ja niiden liiketoiminta voi perustua lähes yksinomaan yksittäiseen patentilla suojattuun keksintöön. Tällöin eurooppalaisen patenttijärjestelmäuudistuksen vaikutukset voivat heijastua niin tilaaja- kuin alihankkijayritystenkin toimintaan riippumatta yksittäisen yrityksen patentointiaktiivisuudesta.

Eurooppalaista patenttijärjestelmää koskevan lainsäädännön vaikutukset ovat osittain riippuvaisia järjestelmän käytännön soveltamiseen liittyvistä seikoista, joita on mahdollista arvioida osin vasta sen yksityiskohtien, kuten esimerkiksi maksutasojen ja opt-in/opt-out -järjestelyn toteutuksen, täsmennyttyä - osin jopa vasta uudistuksen voimaantulon jälkeen.

Tästä huolimatta, uudistusta kokonaisuutena tarkastellen, STY pitää perusteltuna käynnistää ratifiointiprosessi.

Tässä yhteydessä STY haluaa kuitenkin kiinnittää erityisesti huomiota seuraaviin seikkoihin jatkovalmistelua silmällä pitäen:

Patentti- ja rekisterihallituksen asema

Arviomuistiossa on esitetty uudistuksen vaikutuksia Patentti- ja rekisterihallitukseen (PRH). Riippumatta siitä, saatetaanko uudistus voimaan Suomessa vai ei, STY pitää tärkeänä, että mahdollisen uudistuksen toteutuessa Euroopassa kiinnitetään Suomessa erityistä huomiota PRH:n toimintaedellytysten turvaamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Esimerkiksi mainittakoon PRH:n toimiminen tutkivana PCT-viranomaisena, mikä edellyttää tiettyä tutkijamäärää.

PRH on kansallinen patenttiviranomainen, jonka tarjoamat palvelut ovat oikeudenhaltijoille ja muille kotimaisille toimijoille tärkeitä. On mahdollista, että uusi eurooppalainen patenttijärjestelmä vähentää kansallisten patenttihakemusten määrää. Patenttihakemusten määrän lasku voi puolestaan johtaa ajan mittaan tilanteeseen, jossa käsiteltäviä hakemuksia ei ole riittävästi ylläpitämään korkealaatuista ja riittävää kokemusta patenttihakemusten tutkinnasta. Tutkimustyö on keskeisessä osassa ylläpitämässä sekä tehokasta patentinhakuprosessia että PRH:n neuvontapalveluissa tarvittavaa asiantuntemusta. Lisäksi budjettitulon määrä vaikuttaa käytettävissä oleviin resursseihin ja siten tarjottaviin palveluihin.

Edellä mainitun johdosta STY pitää tärkeänä, että eurooppalaisen patenttijärjestelmän uudistuessa arvioidaan myös uudistuksen vaikutukset, ja tarvittavat muutokset, kansallisiin järjestelmiin. Lisäksi PRH:n osalta olisi tärkeää kartoittaa uusia toimintamalleja kansallisten virastojen ja Euroopan patenttiviraston yhteistyön tiivistämiseksi ja kansallisten virastojen, mukaan lukien PRH, asemaa vastaanottavina ja tutkimukseen osallistuvina EP-viranomaisina myös Euroopan ulkopuolisille hakijoille tulisi vahvistaa. Tämä tukisi myös kotimaisen IPR-toimintaympäristön kehittymistä. STY pitää keskeisenä suomalaisten oikeudenhaltijoiden ja muiden toimijoiden kannalta, että PRH:n toimintaedellytykset turvataan siten, että PRH:lla on edellytykset tarjota yrityksille riittävät ja korkealaatuiset palvelut.

Kansallisen osaamisen turvaaminen

Eurooppalaisen patenttijärjestelmäuudistuksen yhteydessä tulee kiinnittää huomiota myös kansallisen IPR-osaamisen turvaamiseen: Mikäli Suomi liittyy osaksi eurooppalaista uudistettua patenttijärjestelmää, on keskeistä, että kotimaiset immateriaalialan toimijat ovat uudistuksen harjalla ja pystyvät tarjoamaan suomalaisille oikeudenhaltijoille ja muille toimijoille laadukkaita palveluita. Mahdollinen aikainen ratifiointi myös mahdollistaisi Suomen osallistumisen aktiivisesti patenttijärjestelmän kehitysohjelmaan sen alusta lähtien. Vastaavasti, mikäli Suomi jättäytyisi järjestelmän ulkopuolelle, on mahdollista, että suomalaisten IPR-toimijoiden mahdollisuudet osallistua patentinhakuprosesseihin ja oikeudenkäynteihin vähenisivät, mikä voi pitkällä tähtäimellä heikentää osaamistasoa. Kotimaisten osaamisverkostojen turvaaminen on tärkeää niin kansallisen toiminnan kuin kotimaisten oikeudenhaltijoiden kansainvälisenkin toiminnan kannalta.

STY pitää tärkeänä, että kaikissa tapauksissa Suomessa huolehditaan riittävän osaamistason säilymisestä ja saavuttamisesta niin viranomaisilla, oikeudenhaltijoilla kuin asiamiehillä riippumatta siitä, onko kyse kansallisesta vai eurooppalaisesta järjestelmästä.

Paikallisjaoston perustaminen

Arviomuistiossa esitetään, että Suomi varautuu yhdistetyn patenttituomioistuimen paikallisjaoston perustamiseen markkinaoikeuden yhteyteen. STY pitää tärkeänä paikallisjaoston perustamista Suomeen. Paikallisjaostoa olisi hyvä alusta lähtien kehittää vartenotettavaksi vaihtoehdoksi järjestelmän puitteissa ajettavia riitajuttuja varten.

Lisäksi uudistuksen toteutuessa STY pitää tärkeänä, että Suomen paikallisjaoston asemaa pyritään rakentamaan sellaiseksi, että se tukee immateriaalioikeudellisen osaamiskeskittymän kehittymistä Suomeen.

Maksutason kohtuullisuus

Eurooppalaisen patenttijärjestelmäuudistuksen liittyvät maksutasot ovat vielä tässä vaiheessa auki. STY katsoo, että toteutuvalla maksutasolla (sekä keksintöjen suojausvaiheessa että tuomioistuinjärjestelmässä) on keskeinen merkitys niin järjestelmän houkuttelevuuteen kuin eri toimijoiden mahdollisuuksiin käyttää järjestelmää.

STY haluaa korostaa, että oikeusturvan saatavuuden kannalta on olennaista, että oikeudenhaltijoilla on koosta riippumatta tosiasiallinen mahdollisuus oikeudenkäyntiin eurooppalaisessa tuomioistuimessa.

Mikäli eurooppalainen patenttijärjestelmäuudistus etenee kansalliseen ratifiointiin, STY toivoo myös voivansa jatkaa - muiden sidosryhmien rinnalla - Suomessa asiaa valmistelleiden kansallisten virkamiesten kanssa tehtyä hyvää yhteistyötä, jotta mahdollinen eurooppalaisen patenttijärjestelmäuudistuksen toimeenpano Suomessa ja siihen liitännäiset järjestelmät muodostuisivat mahdollisimman toimiviksi.

Helsingissä, 22. päivänä tammikuuta 2015

Kunnioittavasti,

SUOMEN TEOLLISOIKEUDELLINEN YHDISTYS R.Y.
FINSKA FÖRENINGEN FÖR INDUSTRIELLT RÄTTSSKYDD R.F.

Johanna Flythström
Puheenjohtaja

Suomen teollisoikeudellinen yhdistys r.y. (ruotsiksi Finska föreningen för industriellt rättsskydd r.f.) on 1930-luvulla perustettu patenti-, hyödyllisyysmalli-, tavaramerkki-, mallioikeus- ja markkinoitijuridiikka-alan ammattilaisten yhdistys. Yhdistyksessä on yli 500 henkilö- ja yhteisöjäsentä. Yhdistyksen tarkoituksena on muun muassa edistää immateriaalioikeuksiin liittyvien hyvien käytäntöjen ja lainsäädännön kehitystä.